

K-európai tragikomédia

2016. október 31., hétfő 18:59 | [Kacsinecz Krisztián](#)

Kislányok bugyijában matató plébános, alkoholista, korrupt, „hígmagyar” polgármester, aki „mélymagyar” vetélytársával marakodik a koncon. A valós problémák elfedése a nacionalizmus „jótékony” homályával, munkanélküliség, öngyilkosságig fajuló kilátástalanság. Ismerős? Elég baj.

Ince (Fabó Tibor)
és Florin (Benkő
Géza)

*Kiss Gibbó Gábor
felvétele*
Cikkek

Székely Csaba
[Bányavakság](#) című
tragikomédiája,

melynek pénteken volt a premierje a Jókai Színházban, egyáltalán nem tipikusan erdélyi történet, a lecsúszó székely bányászközség csupán díszlet. Még csak nem is tipikusan magyar vagy román. Leginkább amolyan kelet-európai.

Ince (Fabó Tibor), a község – illetve már csak falu – polgármestere a tájainkon is bőséggel termő megélhetési politikusok prototípusa. A bánya bezárása után a polgármesteri bársonyszék maradt az egyetlen lehetősége a túlélésre. Egyedüli célja pünkösdi királyságának megőrzése, és ezért bármire képes. Rendőrnnyomozót hív a városból, hogy ráuszítsa szomszédjára és vetélytársára, a nem túl finom, nem is túl eszes, de annál nagyobb hangú Izsákra (Tóth Tibor), akinek mélységesen mély nemzeti öntudata a másik nemzet permanens gyalázásában merül ki. A terv azonban fordítva sül el, és bár Izsák sem feddhetetlen, Incének jóval több vaj van a fején, Florin (Benkő Géza), a román rendőrtiszt így végül őt akarja rács mögé dugni. Amikor azonban fejére olvassa korrupt ügyleteit, Incéből hirtelen felszínre tör a „nyakas székely”, és rázendít az örökzöld „mindent elvettetek tőlünk, elnyomtok

minket” kezdetű nótára, ami aztán egy „ti kezdtétek” jellegű, oláhozós-bozgorozós, évszázadokon átívelő adok-kapokba torkollik. A vitának végül Ince és Izsák bicskája vet véget, a két ellenfél testvérré lesz, ha gyilkolni kell. Ha románt kell gyilkolni. A holttesttel együtt persze a kérészéletű szövetséget is elhantolják.

Háromjuk konfliktusát a két női szereplő árnyalja: Ince húga, Iringó, akit a Jancsó-filmekből is ismert Vasvári Emese alakít, és Ince lánya, Izabella, őt Lax Judit formálja meg (mindketten a kassai Thália művészei). A halk szavú, fancsali képű özvegy, aki jól irányzott, szarkasztikus beszólásaival mindenkit azonnal helyre tesz, leginkább Ince lelkiismeretét személyesíti meg, miközben ő maga is sötét titkok hordozója. Végül bátyjához hasonlóan Iringó is az önámítás csapdájába esik, amikor elhiszi, hogy sivár helyzetéből még lehet kiút. Vasvári Emese arcjátéka, mozgása, de leginkább hanglejtése bámulatosan autentikus, tökéletesen azonosul a szereppel. Izabellára az a feladat hárul, hogy lerombolja apja illúzióit, sorsának alakulása, külföldre menekülése pedig a darab legkomorabb üzenetét hordozza: a hazai közeg élehetlenségét, a perspektíva hiányát nagyítja fel. Bár erkölcsileg a szereplők egyike sem feddhetetlen, igazán egyikükre sem tudunk haragudni; Ince például amellet, hogy korrump gazember, szerető, odaadó apa is. A szerző nem tör pácát felettük, ahogyan a

kisebbségi lét leghúsbavágóbb kérdéseiről sem foglal állást egyértelműen, nem mondja meg a „tutit”, csupán bemutatja azokat a maguk pőreségében, mindenféle pátosz nélkül. Ahogy pedig a kisebbségi komplexusok fokozatosan a felszínre törnek, a szereplők közötti feszültség is egyre nő, fokozódik a dráma. „A cselekmény rohadt jól van megírva, megállíthatatlanul halad előre, de a tartalom is hangsúlyosan megjelenik, nem válik szét a kettő. Valóban fontos témák, nagyon erős cselekménnyel – nekem ez a Bányavakság” – nyilatkozta a darabról Czajlik József rendező.

Hogy Székely Csaba drámáit a közönség is imádja, ahhoz nagyban hozzájárul, hogy a vére menő konfliktust és a háttérben húzódó súlyos sorstragédiákat jó adag szarkazmussal és fergeteges nyelvi humorral képes ellensúlyozni a szerző; ez utóbbi forrása elsősorban a magyar–román (nem csak) nyelvi különbségekből fakadó félreértések egész tárháza.

A darabot Czajlik rendezésében egy furcsa, már-már szürreális látomás fogja keretbe – ember nagyságú libák lepik el a házat, majd a végén azt, ami megmaradt belőle. Azok a libák, melyektől Ince gyermekkorától óta retteg, mégis folyton hajkurássza őket. A múlt sötét árnyai, melyektől nem tudunk vagy talán nem is akarunk szabadulni.

SZÍNHÁZI LÁBJEGYZET 46. - Komáromi Jókai Színház - 2016. október

